Utbildningsutskottets betänkande 1982/83: 22

om bidrag till studieförbunden m. m. (prop. 1982/83: 100)

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1982/83: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Vuxenutbildning punkt F 5 jämte motioner.

Utbildningsutskottet har från kulturutskottet inhämtat yttrande över proposition 1982/83: 100, bilaga 10, punkt F 5 Bidrag till studieförbunden m. m. såvitt avser bidrag till kulturverksamhet samt motion 1982/83: 2174 yrkandena 3 och 5. Yttrandet (KrU 1982/83: 2 y) är fogat som *bilaga* till detta betänkande.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1982/83: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Vuxenutbildning punkt F 5 (s. 574–578) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen anförts om kursplanebundna universitetscirklar,
2. godkänna vad som i propositionen förordats om bidrag till kulturverksamhet i studieförbunden m. m.,
3. godkänna vad som i propositionen förordats om bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden,
4. godkänna att 89 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används till att delvis finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m. m.,
5. till Bidrag till studieförbunden m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 812 128 000 kr.

Motionerna

1982/83: 587 av Margareta Gard (m) och Mona Saint Cyr (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller att deltagarantalet i studiecirkel som berättigar till statsbidrag skall bestå av minst tio deltagare, ledaren inräknad,
2. att riksdagen hos regeringen anhåller att deltagarantalet i studiecirkel, där deltagarna har skiftarbete och oregelbunden arbetstid, höjs till minst åtta, ledaren inräknad.

1982/83: 768 av Jan-Erik Wikström (fp) och Karl-Eric Norrby (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att tilläggsbidraget för studiecirkel som hålls inom någon av de kommuner som ingår i stödområdena A, B och C enligt bestämmelserna om regionalpolitiskt stöd skall höjas till 15 kr. för varje studietimme,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och matematik,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att tilläggsbidraget för studiecirklar i samhällsinriktade ämnen, studiecirklar i hemspråk och vissa handikappstudiecirklar skall höjas till 15 kr. för varje studietimme,

4. att riksdagen med avslag på proposition 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna att uppsökande verksamhet i bostadsområden skall bedrivas enligt nu gällande regler.

1982/83: 948 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen i övrigt anförs rörande folkbildningsarbetet.

1982/83: 959 av Hans Nyhage (m) och Inger Wickzén (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att sammankomsterna för studiecirklar inom konsthantverksområdet skall få omfatta fyra timmar i enlighet med vad som angivits i motionen.

1982/83: 1868 av Elis Andersson m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

2. att riksdagen hos regeringen anhåller att åtgärder vidtas för att stimulera teckenspråksundervisning inom bildningsorganisationerna,

3. att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder i syfte att delge anställda i offentlig verksamhet grundkunskaper i teckenspråket.

1982/83: 1884 av Stina Gustavsson (c) och Rune Backlund (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att tilläggsbidraget till studiecirklar i samhällsinriktade ämnen liksom studier i hemspråk skall vara 17 kr. per studietimme,

2. att riksdagen beslutar att tilläggsbidraget för studiecirklar i glesbygd skall vara 17 kr. per studietimme,

3. att riksdagen beslutar att tilläggsbidraget till handikappverksamhet skall vara 20 kr. per studietimme,

4. att riksdagen avslår förslaget om tilläggsbidrag för studiecirklar i svenska och matematik.

1982/83: 1913 av Jörgen Ullenhag (fp) och Jan-Erik Wikström (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att bibehålla nuvarande regler om statsbidrag till kursplanebundna universitetscirklar.

1982/83: 1915 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att kursplanebundna universitetscirklar även framdeles skall vara statsbidragsberättigade.

1982/83: 2175 av Per Unckel m. fl. (m) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83: 2174 – yrkas att riksdagen beslutar

1. att avslå regeringens förslag om höjning av schablonbidragen till studiecirkelverksamhet,

2. att avslå regeringens förslag om tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska, matematik och samhällsinriktad verksamhet,

3. att avslå regeringens förslag om höjning av bidraget till kulturverksamhet,

4. att godkänna att 155 550 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används för att delvis finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m. m.,

5. att till Bidrag till studieförbunden m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 746 586 000 kr.

1982/83: 2179 av Ingemar Eliasson (fp) och Jan-Erik Wikström (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till kulturutskottet remitterade motionen 1982/83: 2177 – yrkas att riksdagen uttalar att statsbidraget för uppsökande verksamhet i bostadsområden skall fördelas med respekt för varje ideell organisations särart och värderingar.

Utskottet

Folkbildningsarbetet inom studieförbunden

I förordningen (1981: 518) om statsbidrag till studiecirklar m. m. föreskrivs att studieförbund skall ha till uppgift att bedriva fritt och frivilligt folkbildningsarbete. Denna verksamhet skall bedrivas i en anda av tolerans och respekt för oliktänkande och på ett sådant sätt att självständigt tänkande och ställningstagande främjas. Verksamheten skall vara öppen för alla och deltagandet skall vara frivilligt. Bidrag till studiecirklar utgår i form av schablonbidrag. Innevarande budgetår utgår ett högre bidrag om 87 kr. per studietimme för högst 6 384 000 studietimmar sammanlagt och ett lägre om 27 kr. per studietimme för övriga studietimmar. Det lägre schablonbidraget är, enligt vad föredragande statsrådet anförde i proposition 1980/81: 127 om folkbildning m. m. (UbU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 386), avsett att täcka en väsentlig del av kostnaderna för sådana studiecirklar som kan anordnas utan att ersättning till cirkelledaren behöver betalas, t. ex. cirklar där ledarskapet har karaktären av förtroendeuppdrag och cirklar som är av den mera ursprungliga typ, där deltagarna utgör en kamratkrets, vari ledaren ingår. Utöver schablonbidragen utgår tilläggsbidrag t. ex. för studiecirklar i glesbygd och för studiecirklar för handikappade. Tilläggsbidrag utgår också till hemspråkscirklar och cirklar i samhällsinriktade ämnen. Ett särskilt bidrag utgår till uppsökande verksamhet i bostadsområden i syfte att stimulera korttidsutbildade och andra socialt och kulturellt missgynnade människor att delta i studiecirklar.

I motion 1982/83: 948 framhålls folkbildningsarbetets betydelse för samhällsutvecklingen. Riksdagen bör enligt motionen (yrkande 27) uttala vikten av rätten för studieförbunden att profilera sig och även fortsättningsvis bedriva ett fritt och frivilligt folkbildningsarbete på ett sådant sätt att ingen missgynnas.

Med hänvisning till de redovisade villkoren för statsbidrag till studieförbundens studiecirkelverksamhet och till de redovisade bidragsformerna föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 27 i motion 1982/83: 948 om ett uttalande av riksdagen beträffande folkbildningsarbetet inom studieförbunden.

Studiecirkelverksamhet

Föredragande statsrådet konstaterar i proposition 1982/83: 100 att studiecirkelverksamheten minskat med ca 20 % budgetåret 1981/82 i förhållande till budgetåret 1980/81. Minskningen beror enligt statsrådets uppfattning delvis på de ändringar i bidragsreglerna som riksdagen beslutade om vid riksmötet 1980/81 (prop. 1980/81: 127, UbU 1980/81: 36, KrU 1980/81: 6 y, rskr 1980/81: 386). Som exempel nämns att viss verksamhet som tidigare bedrevs i form av studiecirklar i sång, musik, teater och dans numera får bidrag under den anslagspost under folkbildningsanslaget som benämns Kulturverksamhet i folkbildningen m. m. Vidare kan minskningen bero på att endast tre, mot tidigare fyra, studietimmar per cirkelsammankomst kan vara bidragsgrundande i studiecirklar i estetiska ämnen. Minskningen av studiecirkelverksamheten förklaras också av att studieförbunden nödgats höja avgifterna för deltagarna. Osäkerheten om hur det nya bidragssystemet – med ett högre schablonbidrag per studietimme för ett angivet högsta antal studietimmar totalt och ett lägre schablonbidrag för alla studietimmar därutöver – kan också ha bidragit till nedgången.

I besparingssyfte föreslås i motion 1982/83: 587 att den nedre gränsen för *lägsta antal deltagare per studiecirkelsammankomst*, ledaren inräknad, skall höjas från fem till tio. Vidare anser motionärerna att lägsta antalet deltagare per sammankomst i cirkel med skiftarbetande deltagare eller deltagare med oregelbunden arbetstid skall höjas från fyra till åtta. Genom dessa ändringar skall t. ex. olika studieförbund tvingas samordna cirklar i likartade ämnen.

Utskottet kan inte tillstyrka den föreslagna regeländringen. En fördubbling av det lägsta antalet deltagare per cirkelsammankomst skulle medföra svårigheter att anordna cirklar i glesbygd och i mindre samhällen. En sådan regeländring kan också innebära att flera cirklar än nu måste avbrytas innan de slutförts. Vidare skulle det bli svårt för studieförbunden att satsa på sådana cirklar som vänder sig till mindre grupper även om det gäller för deltagarna angelägna ämnen. Riksdagen bör med hänvisning till det anförda avslå motion 1982/83: 587.

Regeln om högst tre statsbidragsberättigade timmar per sammankomst föreslås i motion 1982/83: 959 bli ändrad för studiecirklar inom konsthantverksområdet, så att dessa åter skall kunna få omfatta fyra timmar. Ökningen av *antalet studietimmar per studiecirkelsammankomst inom konsthantverksområdet* skall ske inom ramen för beviljade anslag.

Som utskottet nyss redovisat går det högre schablonbidraget ut till ett begränsat antal studietimmar sammanlagt. Om antalet bidragsberättigade studietimmar inom konsthantverksområdet ökas innebär detta att antalet timmar inom andra ämnesområden måste minska. När riksdagen år 1981 beslöt att ta bort möjligheten att få statsbidrag för fyra timmar per sammankomst bl. a. inom konsthantverksområdet anförde föredragande statsrådet i proposition 1980/81: 127 att det var tveksamt om värdet av den fjärde studietimmen är så stort att de resurser som skulle tas i anspråk för bidrag till denna fjärde timme inte skulle kunna användas bättre på annat sätt inom folkbildningsarbetet. Utskottet anser med hänvisning till det anförda att riksdagen bör avslå motion 1982/83: 959.

Föredragande statsrådet erinrar om att en viktig princip för folkbildningsutredningens (U 1975: 19) överväganden var att kursplanebunden utbildning bör ligga inom det allmänna utbildningsväsendets ansvarsområde, medan studieförbunden skall inrikta sitt arbete på studier som inte är bundna av kursplaner och kompetenskrav. I enlighet med detta synsätt föreslås att *kursplanebundna universitetscirklar* inte skall vara berättigade till statsbidrag fr. o. m. den 1 juli 1983. Verksamhet som påbörjats tidigare bör dock få slutföras under budgetåret 1983/84 enligt tidigare bestämmelser.

Enligt motionerna 1982/83: 1913 och 1982/83: 1915 skall riksdagen besluta att kursplanebundna universitetscirklar skall vara statsbidragsberättigade även efter den 30 juni 1983. Motionärerna anför att de kursplanebundna universitetscirklarna har en så ringa omfattning att den i budgetpropositionen föreslagna åtgärden inte kan förväntas medföra några besparingar. Tvärtom kan den innebära en viss kostnadsökning om de, som hittills gått i universitetscirklar och betalat avgifter, nu skall gå till högskola där de inte betalar någon avgift för undervisningen. Motionärerna ser det som en jämlikhetsfråga att kunna öka möjligheterna för människor i glesbygd och på längre avstånd från högskoleorter att få delta i studier på högskolenivå genom kursplanebundna universitetscirklar.

Utskottet instämmer i vad som anförs i budgetpropositionen om att studieförbunden skall inrikta sitt arbete på studier som inte är bundna av kursplaner och kompetenskrav. Av dessa principiella skäl bör riksdagen enligt utskottets mening godkänna att kursplanebundna universitetscirklar inte blir statsbidragsberättigade efter den 30 juni 1983 samt avslå motionerna 1982/83: 1913 och 1982/83: 1915. Som anförs i propositionen bör kursplanebundna universitetscirklar som påbörjats före den 1 juli 1983 få slutföras under budgetåret 1983/84.

Under avsnittet Vuxenutbildning, Vissa gemensamma frågor anför föredragande statsrådet att de medel som frigörs genom det sista årets verksamhetsminskning får stanna under anslaget och användas till att vid sidan av generella bidragsuppräkningar göra en höjning av vissa tilläggsbidrag och en förbättring av bidraget till kulturverksamhet möjlig.

Av *schablonbidragen* föreslås i budgetpropositionen det högre höjas från 87 kr. till 90 kr. per studietimme nästa budgetår och utgå till högst 6 300 000 studietimmar sammanlagt, dvs. till 84 000 timmar färre än innevarande budgetår. Det lägre schablonbidraget – som utgår till studietimmar utöver de 6 300 000 timmarna med det högre bidraget – föreslås höjas från 27 kr. till 28 kr. per studietimme.

I motion 1982/83: 2175 (yrkande 1) hemställs att riksdagen skall avslå regeringens förslag om höjning av de båda schablonbidragen. Motionärerna kan av statsfinansiella skäl inte tillstyrka den kostnad på 20 milj. kr. som höjningarna beräknas medföra.

Utskottet anser att schablonbidragen till studiecirkelverksamheten bör höjas på det sätt som föreslås i budgetpropositionen. Om så inte sker måste studieförbunden höja avgifterna ytterligare och detta kan medföra att människor av ekonomiska skäl utestängs från möjligheten att delta i studiecirklar. Riksdagen bör därför med avslag på motion 1982/83: 2175 yrkande 1 godkänna vad som anförs i budgetpropositionen om schablonbidragen.

Tilläggsbidrag utgår innevarande budgetår med 10 kr. per studietimme till studiecirklar som hålls inom någon av de kommuner som ingår i stödområdena A, B och C enligt bestämmelserna om regionalpolitiskt stöd, med undantag av sådana orter som har gymnasieskola (s. k. g-orter). I budgetpropositionen föreslås detta bidrag utgå med samma belopp även nästa budgetår. Tilläggsbidrag om 10 kr. per studietimme utgår vidare till studiecirklar som syftar till att utveckla handikappades färdigheter att meddela sig, informera om handikapp samt utbilda medlemmar i handikapporganisationer för att de bättre skall kunna ta till vara sina intressen. Detta tilläggsbidrag föreslås fördubblas till 20 kr. per studietimme. Tilläggsbidrag om 10 kr. per studietimme utgår även till studiecirklar i hemspråk och till studiecirklar i samhällsinriktade ämnen. Även dessa tilläggsbidrag föreslås fördubblas till 20 kr. per studietimme. Slutligen föreslås ett nytt tilläggsbidrag om 20 kr. per studietimme till studiecirklar i svenska och matematik.

Tilläggsbidragen behandlas i tre motioner. I motionerna 1982/83: 768 och 1982/83: 1884 föreslås en omfördelning av de resurser som i budgetpropositionen avsätts till höjning av tilläggsbidragen. I motion 1982/83: 2175 föreslås minskade resurser sammanlagt till tilläggsbidragen.

Enligt motion 1982/83: 768 skall samtliga nu utgående tilläggsbidrag om 10 kr. per studietimme, dvs. även tilläggsbidraget till studiecirklar i glesbygd, höjas med 5 kr. till 15 kr. per studietimme (yrkandena 1 och 3). Det i

budgetpropositionen föreslagna nya tilläggsbidraget till studiecirklar i svenska och matematik avvisas i motionen (yrkande 2). Motionärerna erinrar om att folkbildningsutredningen i sitt betänkande (SOU 1979: 85) avvisat styrande bidrag av detta senare slag.

I motion 1982/83: 1884 accepteras höjningen av tilläggsbidraget till handikappcirklar med 10 kr. till 20 kr. per studietimme (yrkande 3). Däremot föreslås att övriga nu utgående tilläggsbidrag om 10 kr. skall höjas med 7 kr. till 17 kr. per studietimme (yrkandena 1 och 2). Även i denna motion avvisas förslaget om tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och matematik (yrkande 4).

I motion 1982/83: 2175 accepteras förslagen i budgetpropositionen om oförändrat tilläggsbidrag till studiecirklar i glesbygd samt om höjning av tilläggsbidragen för handikappcirklar och studiecirklar i hemspråk till 20 kr. per studietimme. Däremot föreslås i motionen att tilläggsbidrag till studiecirklar i samhällsinriktade ämnen inte alls skall utgå nästa budgetår (yrkande 2 delvis). Vidare hemställs att riksdagen skall avslå förslaget om tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och matematik (yrkande 2 delvis). Motionärerna beräknar att dessa åtgärder skall medföra en besparing på närmare 30 milj. kr.

Som föredragande statsrådet framhåller markerar tilläggsbidragen till studiecirklar av olika slag betydelsen av studier som syftar till att utbilda medlemmar i folkrörelser för uppgifter och förtroendeuppdrag i samhället samt studier som syftar till att höja bildningsnivån bland de stora grupperna socialt och kulturellt missgynnade människor. Utskottet ansluter sig till den bedömning som gjorts i budgetpropositionen och i yrkande 3 i motion 1982/83: 1884 av vilka tilläggsbidrag som bör utgå och hur stora de bör vara. Därmed är yrkande 3 i motion 1982/83: 1884 tillgodosett, varför det bör avslås av riksdagen. Utskottet kan inte tillstyrka de omfördelningar av resurserna resp. de resursminskningar som föreslås i motionerna. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1982/83: 768 yrkandena 1, 2 och 3 i nu aktuella delar, 1982/83: 1884 yrkandena 1, 2 och 4 samt 1982/83: 2175 yrkande 2.

I motion 1982/83: 1868 yrkas att riksdagen hos regeringen skall anhålla om åtgärder för att stimulera *teckenspråksundervisningen inom bildningsorganisationerna* (yrkande 2). Vidare bör riksdagen begära att regeringen vidtar åtgärder för att delge anställda i offentlig verksamhet grundkunskaper i teckenspråket (yrkande 3).

Vid riksmötet 1981/82 avslog riksdagen motsvarande önskemål i motion 1981/82: 580 med hänvisning bl. a. till att folkbildningsarbetet är fritt och frivilligt och till att det ankommer på studieförbunden att bestämma inom vilka ämnesområden studiecirkelverksamhet och annan folkbildningsverksamhet skall bedrivas. Utbildningsutskottet erinrade också om att tilläggsbidrag utgår till studiecirklar som har till syfte att utveckla handikappades färdigheter att meddela sig. Detta innebär enligt SÖ:s föreskrifter (SÖ-FS

1981/82: 138) dels möjligheter för deltagarna själva att bygga upp ett eget språk, dels möjligheter att skapa kommunikation mellan handikappade och andra. Även cirklar för icke handikappade i sådant kommunikationssyfte kan erhålla tilläggsbidrag. Utskottet vill också erinra om att myndighet enligt 9 § förvaltningslagen (1971: 290, 9 § ändr. 1979: 336), när den har att göra med någon som ej behärskar svenska språket eller är allvarligt hörsel- eller talskadad vid behov bör anlita tolk. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 1868 yrkandena 2 och 3.

Kulturverksamhet i studieförbunden

Fr. o. m. budgetåret 1981/82 utgår bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen ur en särskild post inom anslaget Bidrag till folkbildning. Innevarande budgetår utgår ca 73 milj. kr.

I budgetpropositionen föreslås bidraget till kulturverksamhet öka med drygt 14,6 milj. kr. till ca 88 milj. kr. Anslagshöjningen är i första hand avsedd att utjämna den skillnad om 13 kr. per studietimme som beräknats ha uppstått mellan bidragen till studiecirklar och bidragen till grupper inom kulturverksamheten. Denna höjning av bidraget till kulturverksamhet motiveras också med att förbättringar skall kunna göras för kulturarbetarna. Förstärkningen finansieras genom medel som frigörs under anslaget på grund av det sista årets minskning av studiecirkelverksamheten.

I motion 1982/83: 2175 (yrkandena 3 och 5 i denna del) avvisas den föreslagna höjningen av bidraget till kulturverksamhet av statsfinansiella skäl.

Utbildningsutskottet beslöt den 3 februari 1983 att bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över förevarande anslag jämte motion 1982/83: 2175 yrkandena 3 och 5 i de delar de berör kulturutskottets verksamhetsområde. Kulturutskottets yttrande, KrU 1982/83: 2 y, fogas som *bilaga* till detta betänkande.

Kulturutskottet erinrar om att de ändringar i bidragsvillkoren för kulturverksamhet som riksdagen fastställde år 1981 innebar en genomgripande omläggning av det statliga stödet inom denna sektor. Viss verksamhet som tidigare bedrevs i studiecirklar i sång, musik, teater och dans fördes då över till den nya formen av bidrag till kulturverksamhet. Kulturutskottet erinrar också om sitt yttrande (KrU 1981/82: 1 y) till utbildningsutskottet vid föregående riksmöte, i vilket kulturutskottet bl. a. uttalade att det nya bidragssystemet i vissa fall kan ha lett till att en verksamhet som tidigare bedrivits i studiecirkelform kommit i ett sämre läge i fråga om bidrag än tidigare genom att den hänförts till kulturverksamhet. Utskottet fann med hänsyn till det sagda anledning betona vikten av att man på ansvarigt håll noga följer utvecklingen och vid behov aktualiserar förändringar i systemet. I detta uttalande instämde utbildningsutskottet (UbU 1981/82: 22, rskr

1981/82: 258). Kulturutskottet anser nu att den utveckling inom kulturverksamheten som redovisats i budgetpropositionen motiverar att utbildningsutskottet åter gör detta uttalande.

Utbildningsutskottet delar kulturutskottets uppfattning i denna del och stryker åter under det som kulturutskottet anfört.

Kulturutskottet framhåller vidare att den anslagshöjning, som föreslås i budgetpropositionen och som är avsedd att bl. a. utjämna skillnaderna mellan studiecirklarna och grupperna inom kulturverksamheten, är beräknad på 1981/82 års verksamhet. I denna ingår inte den verksamhet på dansområdet som först innevarande budgetår förts över från studiecirkelverksamhet till kulturverksamhet. Det är enligt kulturutskottets mening angeläget att den skillnad i bidragshänseende som föreligger mellan studiecirklarna och grupperna inom kulturverksamheten kan utjämnas. Målet bör vara att en verksamhet som förs över från studiecirkelform till kulturverksamhet inte bör få komma i ett sämre läge i fråga om bidrag än tidigare. Med hänvisning till det anförda föreslår kulturutskottet att utbildningsutskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet och avstyrker motion 1982/83: 2175 yrkandena 3 och 5 i denna del.

Utbildningsutskottet instämmer med vad som anförts i kulturutskottets yttrande om att målet för bidragsgivningen bör vara att en verksamhet som förs över från studiecirkelform till kulturverksamhet inte bör få komma i ett sämre läge i fråga om bidrag än tidigare. Utbildningsutskottet tillstyrker den ökning av anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet som föreslås i budgetpropositionen och avstyrker motion 1982/83: 2175 yrkandena 3 och 5 i denna del.

Uppsökande verksamhet i bostadsområden

Bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden fördelas innevarande budgetår i proportion till resp. studieförbunds studiecirkelverksamhet. Enligt föredragande statsrådet har utvärderingar av verksamheten klart visat att de projekt som genomförts i samarbete mellan de boendes egna organisationer och studieförbunden gett det bästa resultatet. Därför föreslås att bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden fr. o. m. nästa budgetår skall fördelas till de förbund som kan presentera väl underbyggda projekt. Projekten skall planeras och genomföras i samarbete med organisationer som är väl förankrade i aktuellt bostadsområde, i första hand de boendes egna organisationer.

Medlen till uppsökande verksamhet i bostadsområden skall enligt motion 1982/83: 768 (yrkande 4) även fortsättningsvis fördelas i proportion till resp. studieförbunds studiecirkelverksamhet. Studieförbunden bör nämligen ha största möjliga frihet att disponera tillgängliga resurser utan att avkrävas en omfattande och tidskrävande förhandsredovisning av planera-

de insatser. Motionärerna framhåller att bidraget i första hand bör gå ut till de organisationer som har naturliga förutsättningar och ett aktivt intresse för att bedriva verksamheten. Sådana organisationer kan vara boendeorganisationer, pensionärsföreningar, handikappsammanslutningar, invandrarorganisationer, kyrkor eller ungdomsorganisationer.

Enligt motion 1982/83: 2179 bör riksdagen uttala att statsbidraget till uppsökande verksamhet i bostadsområden skall fördelas med respekt för varje ideell organisations särart och värderingar. Studieförbunden skall inte styras till att samverka med vissa organisationer.

Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att medel till uppsökande verksamhet bör fördelas med hänsyn till planerad verksamhet och inte i proportion till resp. studieförbunds studiecirkelverksamhet. Utskottet utgår från att bidragsgivningen präglas av smidighet och anpassas till aktuella behov och möjligheter. Liksom föredragande statsrådet och motionärerna anser utskottet att det är viktigt att projekten genomförs i samarbete med sådana organisationer som har någon form av förankring bland de boende. Dessa organisationer kan – som exemplifieras i motionerna – vara boendeorganisationer, pensionärsföreningar, handikappsammanslutningar, invandrarorganisationer, kyrkor eller ungdomsorganisationer. Detta innebär således att ingen organisation skall ha försteg framför andra vid fördelningen av medlen för uppsökande verksamhet. Det är bedömningen av redovisade och planerade projekt som skall ligga till grund för fördelningen. Med detta klarläggande av fördelningsprinciperna anser utskottet att motionärernas oro för olika behandling av organisationerna bör vara stillad. Något sådant uttalande som begärs i motion 1982/83: 2179 är därför inte erforderligt, varför motionen bör avslås av riksdagen. Utskottet, som således godtar de i budgetpropositionen föreslagna fördelningsprinciperna, föreslår att riksdagen även avslår motion 1982/83: 768 yrkande 4 och godkänner vad som förordats i budgetpropositionen om uppsökande verksamhet i bostadsområden.

Medelsberäkningen

I budgetpropositionen föreslås att anslaget Bidrag till folkbildning skall få ändrat namn fr. o. m. nästa budgetår och heta Bidrag till studieförbunden m. m. Syftet med namnändringen är att klargöra att folkbildning är en uppgift även för t. ex. folkhögskolorna. Utskottet har inget att erinra mot namnbytet.

Sammanlagt föreslås anslaget föras upp med 812 128 000 kr. och delvis finansieras med medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84. Denna delfinansiering föreslås uppgå till 89 milj. kr.

I motion 1982/83: 2175 föreslås att ytterligare medel, eller sammanlagt 155 550 000 kr., skall tillföras anslaget från de medel som tillfaller statsver-

ket genom vuxenutbildningsavgiften (yrkande 4). Denna ökning av avgiftsmedlen skall finansieras genom motsvarande minskad avgiftsfinansiering av andra anslag. Som en följd av förslagen i motionen om oförändrade schablonbidrag och minskade tilläggsbidrag samt om oförändrat bidrag till kulturverksamhet i studieförbunden föreslås att anslaget skall föras upp med 746 586 000 kr. (yrkande 5).

Utskottet föreslår i enlighet med sina ställningstaganden i det föregående till förslagen om schablonbidrag, tilläggsbidrag och kulturverksamhet att riksdagen avslår yrkande 5 i motion 1982/83: 2175 och anvisar de i proposition 1982/83: 100 begärda medlen.

Utskottet har inte funnit anledning för riksdagen att godkänna att anslaget skall delfinansieras med mera medel från vuxenutbildningsavgiften än vad som föreslås i proposition 1982/83: 100. Därför bör utskottet avslå yrkande 4 i motion 1982/83: 2175 och godkänna att 89 milj. kr. av avgiftsmedlen får användas för ändamålet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande uttalande om folkbildningsarbetet inom studieförbunden avslår motion 1982/83: 948 yrkande 27,
2. att riksdagen beträffande lägsta antal deltagare per studiecirkelsammankomst avslår motion 1982/83: 587,
3. att riksdagen beträffande högsta antal timmar per studiecirkelsammankomst inom konsthantverksområdet avslår motion 1982/83: 959,
4. att riksdagen beträffande kursplanebundna universitetscirklar med avslag på motionerna 1982/83: 1913 och 1982/83: 1915 godkänner vad som anförts i proposition 1982/83: 100,
5. att riksdagen beträffande schablonbidragen till studiecirkelverksamhet med avslag på motion 1982/83: 2175 yrkande 1 godkänner vad som förordats i proposition 1982/83: 100,
6. att riksdagen beträffande tilläggsbidragen till studiecirkelverksamhet med avslag på motionerna 1982/83: 768 yrkandena 1 i denna del, 2 i denna del och 3 i denna del, 1982/83: 1884 samt 1982/83: 2175 yrkande 2 godkänner vad som förordats i proposition 1982/83: 100,
7. att riksdagen beträffande teckenspråksundervisningen inom bildningsorganisationerna m. m. avslår motion 1982/83: 1868 yrkandena 2 och 3,
8. att riksdagen beträffande kulturverksamhet i studieförbunden med avslag på motion 1982/83: 2175 yrkande 3 godkänner vad som förordats i proposition 1982/83: 100,

9. att riksdagen beträffande bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden med avslag på motionerna 1982/83: 768 yrkande 4 och 1982/83: 2179 godkänner vad som förordats i proposition 1982/83: 100,
10. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motionerna 1982/83: 768 yrkandena 1, 2 och 3, samtliga yrkanden i denna del, och 1982/83: 2175 yrkande 5 till *Bidrag till studieförbunden m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 812 128 000 kr.,
11. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 2175 yrkande 4 godkänner att 89 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används till att delvis finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m. m.

Stockholm den 23 mars 1983

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Pär Granstedt (c), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Jörgen Ullenhag (fp), Björn Samuelson (vpk), Gunnar Hökmark (m) och Ingvar Johnsson (s).

Reservationer

1. Högsta antal timmar per studiecirkelsammankomst inom konsthantverksområdet (mom. 3)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Som utskottet" och slutar "motion 1982/83: 959" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner den i motionen förordade förändringen angelägen. Möjlighet att inom konsthantverksområdet utnyttja fyra bidragsberättigade studietimmar skulle närma bidragssystemet till de faktiska omständigheter under vilka verksamheten kan behöva bedrivas. Utskottet anser mot denna bakgrund att riksdagen bör bifalla motion 1982/83: 959.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande högsta antal timmar per studiecirkelsammankomst inom konsthantverksområdet med bifall till motion 1982/83: 959 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Kursplanebundna universitetscirklar (mom. 4)

Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Jörgen Ullenhag (fp) och Gunnar Hökmark (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Utskottet instämmer" och slutar "budgetåret 1983/84" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att skäl saknas för att avskaffa de kursplanebundna universitetscirklarna. De har liten total omfattning och utgör en förhållandevis liten del av studiecirklarna på högskolenivå. Samtidigt är de uppenbart värdefulla för många studerande. Det innebär vidare problem att klart avgränsa vilka studiecirklar som är kursplanebundna och vilka som inte är det. Slutligen vill utskottet framhålla att de kursplanebundna universitetscirklarna för många i glesbygd och på mindre orter är den enda möjligheten att få delta i studier på högskolenivå. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 1913 och 1982/83: 1915 samt med avslag på proposition 1982/83: 100 bör ge regeringen till känna att kursplanebundna universitetscirklar även efter budgetåret 1982/83 skall vara berättigade till statsbidrag.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande kursplanebundna universitetscirklar med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motionerna 1982/83: 1913 och 1982/83: 1915 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Schablonbidragen till studiecirkelverksamhet (mom. 5)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Utskottet anser" och slutar "om schablonbidragen" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan av statsfinansiella skäl inte tillstyrka den höjning av schablonbidragen som förordas i proposition 1982/83: 100. Båda dessa bidrag bör budgetåret 1983/84 utgå med samma belopp som innevarande budgetår, dvs. 87 kr. resp. 27 kr. per studietimme. Detta bör riksdagen med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 2175 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande schablonbidragen till studiecirkelverksamhet med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 2175 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Tilläggsbidragen till studiecirkelverksamhet (mom. 6)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Som föredragande" och slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen bör bifalla de i budgetpropositionen föreslagna höjningarna av tilläggsbidragen till handikappcirklar och hemspråkscirklar och att tilläggsbidraget till studiecirklar i glesbygd bör vara oförändrat nästa budgetår. Enligt utskottets mening bör tilläggsbidrag inte ges på ett sådant sätt att de styr ämnesvalet. Utskottet erinrar om att riksdagen år 1981 avskaffade de s. k. priobidragen (UbU 1980/81: 36, rskr. 1980/81: 386). Utskottet föreslår att riksdagen nu beslutar att tilläggsbidrag inte skall utgå nästa budgetår till studiecirklar i samhällsinriktade ämnen. Inte heller bör tilläggsbidrag utgå till studiecirklar i svenska och matematik. Vad utskottet här anfört om tilläggsbidrag till studiecirklar bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2175 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande tilläggsbidragen till studiecirkelverksamhet med bifall till motionerna 1982/83: 768 yrkande 2 i denna del, 1982/83: 1884 yrkande 4 och 1982/83: 2175 yrkande 2, med anledning av proposition 1982/83: 100 samt med avslag på motionerna 1982/83: 768 yrkandena 1 i denna del och 3 i denna del och 1982/83: 1884 yrkandena 1, 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Tilläggsbidragen till studiecirkelverksamhet (mom. 6)

Kerstin Göthberg (c) och Pär Granstedt (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Som föredragande" och slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att tilläggsbidraget till handikappcirklar bör fördubblas och utgå med 20 kr. per studietimme i enlighet med vad som förordas i budgetpropositionen och i yrkande 3 i motion 1982/83: 1884. Övriga nu utgående tilläggsbidrag bör också höjas, således även bidraget till studiecirklar i glesbygd. För att finansiera höjningen av tilläggsbidraget till studiecirklar i glesbygd bör höjningen av övriga nu utgående tilläggsbidrag vara lägre än vad som föreslås i budgetpropositionen. Utskottet anser att samtliga nu utgående tilläggsbidrag, med undantag av tilläggsbidraget till handikappcirklar, bör höjas med 7 kr. till 17 kr. per studietimme i enlighet med vad som föreslås i motion 1982/83: 1884. Något nytt tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och matematik bör inte införas, då ett sådant bidrag

skulle styra ämnesvalet på ett sätt som riksdagen avvisade när de s. k. priobidragen avskaffades (UbU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 386). Vad utskottet här anfört om tilläggsbidrag till studiecirklar bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1884 yrkandena 1, 2 och 4 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande tilläggsbidragen till studiecirkelverksamhet med bifall till motionerna 1982/83: 768 yrkande 2 i denna del och 1982/83: 1884 yrkandena 1, 2 och 4, med anledning av proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 2175 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1982/83: 768 yrkandena 1 i denna del och 3 i denna del och 1982/83: 1884 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Tilläggsbidragen till studiecirkelverksamhet (mom. 6)

Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Som föredragande" och slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Samtliga nu utgående tilläggsbidrag bör enligt utskottets mening höjas, således även tilläggsbidraget till studiecirklar i glesbygd. För att finansiera höjningen av tilläggsbidraget till studiecirklar i glesbygd bör höjningen av övriga nu utgående tilläggsbidrag vara lägre än vad som föreslås i budgetpropositionen. Utskottet anser att samtliga nu utgående tilläggsbidrag bör höjas med 5 kr. till 15 kr. per studietimme i enlighet med vad som föreslås i motion 1982/83: 768. Något nytt tilläggsbidrag till studiecirklar i svenska och matematik bör inte införas, då ett sådant bidrag skulle styra ämnesvalet på ett sätt som riksdagen avvisade när de s. k. priobidragen avskaffades (UbU 1980/81: 36, rskr 1980/81: 386). Vad utskottet här anfört om tilläggsbidrag till studiecirklar bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 768 yrkandena 1, 2 och 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande tilläggsbidragen till studiecirkelverksamhet med bifall till motionerna 1982/83: 768 yrkandena 1 i denna del, 2 i denna del och 3 i denna del och 1982/83: 1884 yrkande 4, med anledning av motion 1982/83: 2175 yrkande 2 samt med avslag på proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 1884 yrkandena 1, 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Kulturverksamhet i studieförbunden (mom. 8)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Utbildningsutskottet instämmer" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet konstaterar i likhet med vad som anförs i den avvikande meningen till kulturutskottets yttrande KrU 1982/83: 2 y att uppräkningen av anslag i kulturbudgeten normalt har skett med ca 3%. Detta gäller exempelvis stödet till kulturtidskrifter, litteraturstödet, bibliotheksersättningens grundbelopp och visningsersättningen åt bild- och formkonstnärer. Föreliggande anslagspost föreslås uppräknad med ca 20%. Utbildningsutskottet kan inte finna att detta är en lämplig avvägning. Mot bakgrund av dagens statsfinansiella läge bör – i enlighet med motionärernas förslag – någon höjning av anslagsposten inte ske. Detta bör riksdagen med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 2175 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. att riksdagen beträffande kulturverksamhet i studieförbunden med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 2175 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Uppsökande verksamhet i bostadsområden (mom. 9)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Utskottet anser" och slutar "i bostadsområden" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1982/83: 768 framförda uppfattningen att statsbidraget till uppsökande verksamhet skall fördelas på ett sådant sätt att styrning motverkas. Detta kan bäst ske om bidraget såsom hittills fördelas i relation till resp. studieförbunds studiecirkelverksamhet. Endast härigenom kan studieförbundens integritet värnas och risken för godtycke avvärjas. Den uppsökande verksamhetens uppläggning blir på så sätt ett avgörande för studieförbunden som självfallet efter egen bedömning kan besluta genomföra denna i samverkan med de organisationer som studieförbunden anser kunna tillföra den uppsökande verksamheten värdefulla erfarenheter. Förslaget i propositionen, som enligt utskottets mening inte är väl förenligt med kraven på största möjliga frihet för studieförbunden, bör därför avslås såsom föreslås i motion 1982/83: 768 yrkande 4. Motion 1982/83: 2179 tillgodoses därmed.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. att riksdagen beträffande bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden med bifall till motion 1982/83: 768 yrkande 4 och med avslag på proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 2179 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Medelsberäkningen (mom. 10 och 11)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 3, 4 och 7

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Utskottet föreslår" och slutar "för ändamålet" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår i enlighet med ställningstagandena i reservationerna 3, 4 och 7 till förslagen om schablonbidrag, tilläggsbidrag och kulturverksamhet att riksdagen i enlighet med yrkande 5 i motion 1982/83: 2175 anvisar omkring 65 milj. kr. mindre under förevarande anslag än vad som föreslås i budgetpropositionen, eller 746 586 000 kr. Utskottet föreslår också att anslaget till en större del än vad som föreslås i budgetpropositionen finansieras med medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften. Denna summa bör, som föreslås i yrkande 4 i motion 1982/83: 2175, totalt vara 155 550 000 kr. Ökningen av avgiftsmedlen åstadkoms genom en motsvarande minskning av avgiftsfinansieringen av andra anslag, bl. a. i enlighet med reservation 5 till utskottets betänkande UbU 1982/83: 17.

dels att utskottets hemställan under 10 och 11 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2175 yrkande 5 och med anledning av proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 768 yrkandena 1, 2 och 3, samtliga yrkanden i denna del, till *Bidrag till studieförbunden m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 746 586 000 kr.,

Under förutsättning av bifall till reservation 5 i utbildningsutskottets betänkande UbU 1982/83: 17

11. att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2175 yrkande 4 och med avslag på proposition 1982/83: 100 godkänner att 155 550 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1983/84 används till att delvis finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m. m.

10. Medelsberäkningen (mom. 10)

Under förutsättning av bifall till reservation 6

Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Utskottet föreslår" och slutar "begärda medlen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har funnit att ställningstagandena i reservation 6 till tilläggsbidragen innebär en besparing om drygt 7 milj. kr. under förevarande anslag. Utskottet föreslår därför att riksdagen anvisar ett med 7 milj. kr. sänkt bidrag till studieförbunden. Den totala minskning av bidraget till studieförbunden som föreslås i motion 1982/83: 2175 avstyrker utskottet.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 768 yrkandena 1, 2 och 3, samtliga yrkanden i denna del, och 1982/83: 2175 yrkande 5 till *Bidrag till studieförbunden m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 805 128 000 kr.,

Kulturutskottets yttrande

1982/83: 2 y

om bidrag till studieförbunden m. m. (prop. 1982/83: 100 bil. 10 delvis)

Till utbildningsutskottet

Genom beslut den 3 februari 1983 har utbildningsutskottet berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1982/83: 100 bilaga 10 punkt F 5 Bidrag till studieförbunden m. m. såvitt avser bidrag till kulturverksamhet samt motion 1982/83: 2175 yrkandena 3 och 5.

Under avsnittet Vissa gemensamma frågor (s. 557–560) anförs att det nuvarande anslaget Bidrag till folkbildning bör byta namn och i fortsättningen heta Bidrag till studieförbunden m. m. Syftet med namnändringen är att klargöra att folkbildning är en uppgift även för t. ex. folkhögskolorna.

Fr. o. m. budgetåret 1981/82 utgår bidrag till kulturverksamhet i folkbildningen ur en särskild post inom anslaget Bidrag till folkbildning. För innevarande budgetår har ca 73 milj. kr. beräknats för kulturverksamhet, och bidragen utgår enligt grunder som riksdagen lade fast år 1981.

I propositionen redovisas att studiecirkelverksamheten under budgetåret 1981/82 minskat med ca 20 %. Mer än hälften av denna minskning kan återföras till de ändringar i bidragsvillkoren som riksdagen fastställde år 1981. Viss verksamhet som dittills bedrivits som studiecirklar överfördes då till bidragsformen Kulturverksamhet inom folkbildningen m. m. Möjligheten att få bidrag för mer än tre studietimmar per sammankomst som främst utnyttjades i de estetiskt inriktade studiecirklarna togs då bort. Minskningen i övrigt förklaras med att studieförbunden tvingats höja sina avgifter kraftigt.

Anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet föreslås öka med drygt 14,6 milj. kr. till totalt ca 88 milj. kr. Anslagshöjningen är i första hand avsedd att utjämna de skillnader i bidrag som beräknas mellan studiecirklar och kulturgrupper och som uppskattas till ca 13 kr. per studietimme. Höjningen av bidraget är enligt propositionen även nödvändig för att några förbättringar skall kunna ske för kulturarbetarna.

Förstärkningen av det statliga stödet till kulturverksamhet finansieras via en omfördelning inom anslaget. Detta möjliggörs genom att de medel som frigörs genom minskningen av studiecirkelverksamheten får stanna under anslaget.

Bidragen till kulturverksamhet baseras på verksamhetens kostnader. De utgår normalt med högst 75 % av bidragsunderlaget med möjlighet till 100 % för verksamhet i glesbygd eller i samverkan med handikapp- eller invandrarorganisation. Fördelningen av tillgängliga bidrag mellan studie-

förbunden grundas på en sammanvägning av de totala kostnaderna under de tre senaste åren. I propositionen föreslås för kommande budgetår en viss förändring så till vida att som underlag vid fördelningen mellan studieförbunden endast 75 % får medräknas av de kostnader som är bidragsberättigade enligt 75 %-regeln. Utskottet har ingen erinran häremot. Detta innebär att de studieförbund som har en omfattande verksamhet i glesbygd eller i samverkan med handikapp- eller invandrarorganisation inte missgynnas.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att de ändringar i bidragsvillkoren för kulturverksamhet som riksdagen fastställde år 1981 innebar en genomgripande omläggning av det statliga stödet inom denna sektor. Viss verksamhet som tidigare bedrevs i studiecirklar i sång, musik, teater och dans fördes då över till den nya bidragsformen enligt vilken fördelningen av tillgängliga bidrag mellan studieförbunden baseras på en sammanvägning av kostnaderna under de senaste tre åren. Det förelåg en viss osäkerhet när det gällde att beräkna hur stor del av pågående verksamhet som skulle föras över till kulturverksamhet.

Mot denna bakgrund uttalade kulturutskottet ett år senare i yttrande (KrU 1981/82: 1 y) till utbildningsutskottet följande.

Med hänsyn till den korta tid som förflutit sedan det nya bidragssystemet infördes är det naturligt att någon säker uppfattning om systemets verkningar i olika detaljer ännu inte kan föreligga. Vad utskottet kunnat inhämta om den begränsade erfarenhet som än så länge står till buds visar emellertid att det finns problem. Det är inte uteslutet att det kan visa sig lämpligt att göra en annan avvägning av medelsfördelningen än förra året. Det nya bidragssystemet kan i vissa fall ha lett till att en verksamhet som tidigare bedrivits i studiecirkelform kommit i ett sämre läge i fråga om bidrag än tidigare genom att den hänförts till kulturverksamhet i folkbildningen. Utskottet finner med hänsyn till det nu sagda anledning betona vikten av att man på ansvarigt håll noga följer utvecklingen och vid behov aktualiserar förändringar i systemet. Detta bör framhållas i utbildningsutskottets betänkande i ärendet.

Den utveckling inom kulturverksamheten som redovisats i det föregående motiverar att utbildningsutskottet i år liksom förra året betonar att utvecklingen noga bör följas och att vid behov förändringar i systemet bör aktualiseras.

I motion 1982/83: 2175 (m) avvisas en höjning av anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet. Motionärerna anser sig av statsfinansiella skäl inte kunna biträda regeringsförslaget. Ett bifall till motionen i denna del skulle innebära att anslaget Bidrag till studieförbunden m. m. skulle minskas med 14 642 000 kr.

Utskottet har i det föregående redogjort för den i propositionen redovisade utvecklingen i fråga om bidraget till kulturgrupper. Utskottet vill även erinra om att den anslagshöjning som föreslås i propositionen och som är avsedd att bl. a. utjämna skillnaderna mellan kulturgrupperna och studie-

cirklarna är beräknad på 1981/82 års verksamhet. Vidare bör beaktas att verksamheten på dansområdet fr. o. m. innevarande budgetår förts över till bidraget till kulturverksamhet. Det är enligt utskottets mening angeläget att den skillnad i bidragshänseende som föreligger mellan studiecirklarna och kulturgrupperna kan utjämnas. Målsättningen bör vara att en verksamhet som förs över från studiecirkelform till kulturverksamhet inte skall få komma i ett sämre läge i fråga om bidrag än tidigare. Med hänvisning till vad som anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag i fråga om anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet. Därmed avstyrker utskottet motion 2175 yrkandena 3 och 5.

Stockholm den 10 mars 1983

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Karl-Eric Norrby (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Mona Sahlin (s), Stina Gustavsson (c) och Lars Hjertén (m).

Avvikande mening

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Lars Hjertén (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utskottet har" och på s. 3 slutar "yrkandena 3 och 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att uppräkningen av anslag i kulturbudgeten normalt har skett med ca 3 %. Det gäller exempelvis stödet till kulturtidskrifter, litteraturstödet, biblioteksersättningens grundbelopp och visningsersättningen åt bild- och formkonstnärer. Föreliggande anslag föreslås uppräknat med ca 20 %. Utskottet kan ej finna att detta är en lämplig avvägning. Mot bakgrund av dagens statsfinansiella läge bör – i enlighet med motionärernas förslag – någon höjning av anslaget inte ske. Förslaget i motion 2175, yrkandena 3 och 5, tillstyrks således medan propositionen avstyrks i motsvarande del.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983